

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Марин Дамянов Дамянов

НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, Факултет „Екранни изкуства“, Катедра
„Аудиовизуално производство“,
(доайен-професор)

на дисертационен труд за придобиване на Научно-образователна степен
„доктор“ на Светлана Терзиева-Славкова, редовен докторант към НАТФИЗ
„Кр. Сарафов“, Факултет „Екранни изкуства“, Катедра „Аудиовизуално
производство“

на тема:

„Български дългометражни драматични телевизионни сериали по
оригинален сценарий със сюжет от съвременното продуцирани от Нова
телевизия през периода 2000 – 2020“

с научен ръководител проф. д-р Станислав Семерджиев
по специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия“

Най-напред трябва да признаем – Светлана Терзиева-Славкова пише добре! Предложената за защита дисертация не е от работите, в които читателят трябва да се връща по три пъти, да се чуди какво точно иска да каже авторът и дали изобщо има какво да каже. Този труд е на човек, който знае какво и как иска да каже.

Структурата следва изискванията на дисертационния жанр: увод, 3 глави, приложение – няколко интервюта, библиография. Общият обем е внушителен – 305 страници.

Уводът мотивира защо Светлана Славкова е избрала тази тема – заради нарастващия интерес към сериалите през настоящия век: не само публиката, но и организаторите на фестивали променят нагласата си към фестивалите.

Още в увода докторантката представя обекта на дисертацията – „дългометражните телевизионни сериали, познати в България и социалистическите страни преди 2000 година като многосерийни филми“, но акцентът в изследването пада върху периода 2000-2020, защото тогава

оригиналните сериали постепенно започват да доминират в българската ТВ продукция – в българска среда, с български параметри на зрителско внимание.

Докторантката уточнява какво трябва да разбираме под понятието „дългометражен сериал“: „сериалите с по 10-12-13 епизода за сезон се приемат за световен стандарт“, като обяснява и американското понятие „*Long(est)-running tv series*“, назоваващо най-дълго излъчваните сериали в най-гледаното време (primetime).“ Добре мотивиран е и изборът е да се проследят дългометражните телевизионни сериали конкретно по Нова Телевизия.

Докторантката заявява, че „предмет на изследването е да се докаже, че в периода 2000-2020 година в България има възходящо развитие на дългометражните драматични сериали, има наличие на творчески възможности, творчески личности – продуценти, режисьори и сценаристи, които желаят да се включат и творят в създаването на такъв формат сериали.“ Всъщност с това тя формулира целта на изследването, разгърната по-нататък:

„Постигайки заложените си цели, трудът дава основа за следващи проучвания в областта на българските телевизионни сериали и доказва, че в периода 2000-2020 година в България, има възходящо развитие на дългометражните сериали, съобразени с българските параметри на зрителски нужди и на зрителски потенциал...“

Уводът изяснява и методическите основи на проучването, които „са свързани с възможността от натрупания практически опит да се осъществи приложно изследване, което би могло да даде на бъдещите изследователи или на бъдещите създатели на такъв тип сериали отправни точки, които да ползват в тяхната конкретна практическа работа.“

С други думи, дисертацията има ясно избрани обект, предмет, цел и методика на изследването, макар че формулирането им на места не е достатъчно разграничено. Като оставим настрана научно-терминологичната догматика, от съдържателна гледна точка дисертацията има каквото е необходимо, дори повече – при този впечатляващ обем, който е запълнен с интересна и отлично структурирана информация.

Фокусът в дисертацията е свързан не толкова с естетическите качества на сериалите – преценка, което е донякъде субективна – а най-вече с процеса на тяхното производство и успеха им сред публиката, както и с продажбата и разпространението им извън България. Използват се цитати от интервюта

със създателите на анализирани в работата сериали, статии, и където е налична – оперативна критика (твърде недостатъчна в периода след 1990 година, но не по вина на докторантката). Разглеждат се и аналогични емблематични световни образци от същия формат и жанр, които определят и оформят съществуващите български модели, но без директно съпоставяне или противопоставяне.

Освен интервюта, Светлана използва отзиви в пресата, наред със статистически данни за зрителския интерес (представени в таблици и диаграми). Всичко това дава подробна картина на процеса на създаване на сериалите (включително и на финансовия аспект) в съпоставка със световния опит. Предимство на изследването е, че всички сериали са разгледани и анализирани с една и съща методика.

Бих желал да обърна внимание върху една подробност, макар и незначителна: За мен е забавно, че Светлана по погрешка е преименувала заглавието на известната книга на Дж. Кембъл от „Героят с хиляди лица“ на „Персонажът с хиляди лица“ (страница 54). Завършилите НАТФИЗ избягват думата „Герой“, когато става дума за обикновен образ, а не за образ, извършил героични дела. Но Кембъл пише за митологични „Герои“, не за персонажи в киното.

Дисертационното изследване на Светлана Славкова е актуално и значимо. За мене е очевидно, че зрителят предпочита да гледа сериали пред филми – можем да го видим, и като се консултираме със зрителските оценки в IMDb Charts. Бият на очи високите зрителски оценки на сериали, в които, ако се вгледаме, можем да намерим редица недостатъци. Струва ми се, че при относително равни художествени и естетически качества зрителите дават своето предпочитание на сериалите. Може би една от причините напоследък в САЩ да се правят все по-дълги филми е желанието на режисьорите и продуцентите под някаква форма да конкурират сериалите, като разкажат по-дълга история от романен тип. Световната тенденция е – все по дълги, добре изпипани сериали с нарастващ бюджет. Ще си позволя да цитирам откъс от интервюто с проф. Семерджиев, който е и създател на първия български сериал от „съвременен тип“ – както е цитиран в дисертацията:

„Семерджиев посочва, че в годините до към 2000-та „големите“ сценаристи и „големите“ режисьори считат, че е под тяхното достойнство да се занимават с телевизия. Така първите 10-15 години от прехода минават в осъзнаването на световния факт, че именно „телевизията е „новото кино“. Горното изречение е на практика основното внушение на тази дисертация.

В заключение – дисертацията е задълбочено, прецизно, пространно и детайлно разработена. Налице е познаване и обективно отразяване на проблема. Докторантката умее да цитира и анализира мненията на кинокритици и сценаристи.

В лично качество: адмиравам труда на Светлана. Ще си запазя нейната дисертация в компютъра, а ако някой ден ми се наложи да работя в сериал, ще я препрочета. Особено – интервютата. Бих посъветвал всеки начинаещ колега, който се кани да работи в полето на сериалите, да прочете тази дисертация – при всички случаи ще бъде от полза. На практика това е изложение на историята и проблемите при производството на сериали в България.

Препоръчам на уважаемите членове на журито да гласуват положителна оценка на дисертационен труд за придобиване на научно-образователната степен „доктор“ на Светлана Терзиева-Славкова.

Проф. д-р Марин Дамянов

21.02.2024 г.